

Dziennik Ustaw

Warszawa, dnia 11 października 2002 r. Nr 169, Poz. 1391

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

z dnia 26 września 2002 r.

w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej

Na podstawie art. 165 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 205, Nr 74, poz. 676, Nr 81, poz. 732, Nr 113, poz. 984 i 985, Nr 156, poz. 1301 i Nr 166, poz. 1363) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółową organizację i sposób odbywania służby w obronie cywilnej;
- 2) wzory kart powołania do zasadniczej służby w obronie cywilnej oraz karty przydziału do formacji obrony cywilnej;
- 3) zasady i tryb udzielania wyróżnień i wymierzania kar dyscyplinarnych oraz uprawnienia przełożonych w tym zakresie, a także zasady wykonywania i skreślenia kar.

§ 2. 1. Służbie w obronie cywilnej podlegają poborowi i przedpoborowi, zwani dalej "osobami", o których mowa w art. 142 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej "ustawą".

2. Do odbycia zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej przeznaczają się poborowych uznanych za zdolnych do czynnej służby wojskowej.

§ 3. Osoby odbywające służbę w obronie cywilnej są szkolone w zakresie praktycznego przygotowania do wykonywania zadań obrony cywilnej, a także mogą być zobowiązane w ramach tej służby do wykonywania zadań obrony cywilnej określonych w odrębnych przepisach oraz do współdziałania w zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych i ich usuwaniu, jak również współdziałania w zwalczaniu innych zagrożeń środowiska oraz w usuwaniu ich skutków.

§ 4. Zasadniczą służbę w obronie cywilnej odbywa się w oddziałach obrony cywilnej, tworzonych według zasad określonych w odrębnych przepisach.

§ 5. 1. Wewnętrzny tok służby w oddziałach obrony cywilnej ustalają komendanci tych oddziałów.

2. Komendanci oddziałów obrony cywilnej oraz pozostałe osoby funkcyjne oddziałów obowiązani są systematycznie zapoznawać ratowników, zwłaszcza nowo przyjętych oraz zwalnianych ze służby, z ich prawami i obowiązkami związanymi z odbywaniem zasadniczej służby w obronie cywilnej.

§ 6. 1. Przeznaczenie do odbycia służby, o której mowa w § 2 ust. 2, nadaje wojskowy komendant uzupełnień.

2. Komendant oddziału obrony cywilnej zgłasza do właściwego wojskowego komendanta uzupełnień zapotrzebowanie na poborowych przeznaczonych do odbycia służby w obronie cywilnej.

3. Zapotrzebowanie, o którym mowa w ust. 2, kieruje się w roku poprzedzającym powołanie poborowych do pełnienia służby w obronie cywilnej, po zabezpieczeniu środków w planie wydatków organu tworzącego oddział obrony cywilnej. W zapotrzebowaniu określa się liczbę poborowych i wymagane kwalifikacje.

4. Wojskowy komendant uzupełnień sporządza imienny wykaz poborowych przeznaczonych do odbycia służby w obronie cywilnej i przekazuje go komendantowi oddziału obrony cywilnej.

5. Wzór wykazu określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 7. 1. Powoływanie poborowych do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej następuje za pomocą kart powołania do tej służby.

2. Wzór karty powołania określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

3. Zasady i tryb doręczania kart powołania określają przepisy dotyczące powoływania poborowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej.

§ 8. 1. Komendant oddziału obrony cywilnej na pięć dni przed terminem powołania poborowych otrzymuje od wojskowego komendanta uzupełnień dwa egzemplarze wykazu, o którym mowa w § 6 ust. 4.

2. Jeden egzemplarz wykazu komendant oddziału obrony cywilnej zwraca wojskowemu komendantowi uzupełnień po upływie 7 dni od terminu ostatniego dnia powołania ustalonego dla danego oddziału obrony cywilnej, po odnotowaniu w tym wykazie daty zgłoszenia się do służby lub faktu niezgłoszenia się poborowych w oddziale obrony cywilnej.

§ 9. O niestawieniu się poborowego do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej w określonym terminie komendant oddziału obrony cywilnej zawiadamia właściwego wojskowego komendanta uzupełnień oraz prokuratora po upływie 48 godzin od nakazanego terminu stawienia.

§ 10. 1. Okolicznością usprawiedliwiającą niestawienie się poborowego do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej w określonym terminie może być jego obłożna choroba, stwierdzona zaświadczeniem lekarza zakładu opieki zdrowotnej.

2. Za usprawiedliwione opóźnienie uznaje się również niestawienie się poborowego w określonym terminie do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej w razie obłożnej choroby członka rodziny pozostającego pod jego wyłączną opieką, w razie śmierci najbliższego członka rodziny lub w przypadku innych ważnych spraw osobistych i rodzinnych albo szczególnych przypadkach niecierpiących zwłoki, wymagających obecności poborowego, lub klęski żywiołowej, po przedstawieniu odpowiednich zaświadczeń stwierdzających przyczynę niestawienia się, wystawionych przez właściwe organy.

§ 11. Kategorie żołnierzy rezerwy, których przeznaczenie do służby w obronie cywilnej wymaga zgody wojskowego komendanta uzupełnień, określają odrębne przepisy.

§ 12. W stosunku do osób, o których mowa w art. 142 ust. 1 i 2 ustawy, przeznaczenia do służby w obronie cywilnej dokonuje komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 139 ust. 3 ustawy.

§ 13. 1. Osobom przeznaczonym do służby w formacjach obrony cywilnej nadaje się przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do pełnienia służby na stanowiskach określonych w etatach osobowych tych formacji.

2. Wzór karty przydziału do formacji obrony cywilnej dla osób przeznaczonych do służby w obronie cywilnej określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 14. 1. W celu nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego do służby w formacjach obrony cywilnej komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej, o których mowa w § 12:

- 1) zasięgają w uzasadnionych przypadkach opinii lekarza zakładu opieki zdrowotnej co do stanu zdrowia osób wytypowanych do służby w formacji;
- 2) występują do wojskowego komendanta uzupełnień o wyrażenie zgody na nadanie przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego żołnierzom rezerwy, przesyłając wykaz tych osób.

2. Wzór wykazu stanowi załącznik nr 4 do rozporządzenia.

3. Wojskowy komendant uzupełnień rozpatruje otrzymane wykazy w czasie możliwie najkrótszym. Rozpatrzenie wykazu polega na sprawdzeniu, czy żołnierzom rezerwy, którzy zostali wymienieni, mogą być nadane przydziały do formacji obrony cywilnej.

§ 15. 1. Komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej, o których mowa w § 12, po otrzymaniu wykazów z adnotacjami wojskowych komendantów uzupełnień:

- 1) wypełniają blankiety kart przydziału formacji obrony cywilnej, zwane dalej "kartami przydziału", dla osób, na które wyraził zgodę wojskowy komendant uzupełnień, a także dla innych osób wytypowanych do służby w tej formacji;
- 2) doręczają karty przydziału osobom, dla których zostały one wypełnione, za pokwitowaniem odbioru na odcinku "B". Odcinki "B" doręczonych kart przydziału pozostają w ewidencji danej formacji;
- 3) wpisują w książeczce ewidencji osób wyznaczonych do pełnienia służby w formacji obrony cywilnej numer i datę wydania karty przydziału.

2. Blankiety kart przydziału do formacji obrony cywilnej wydają, zgodnie z zasadami rozliczeń druków ścisłego zarachowania, właściwe wojewódzkie organy obrony cywilnej.

3. W razie odmowy przyjęcia karty przydziału, osoba doręczająca sporządza na tej karcie adnotację o odmowie jej przyjęcia, z ewentualnym podaniem przyczyny odmowy. Adnotację tę osoba doręczająca podpisuje i zamieszcza datę.

4. W razie niemożności doręczenia karty przydziału z innych przyczyn, osoba doręczająca sporządza na karcie odpowiednią adnotację, podpisuje ją i umieszcza datę.

5. W razie zgubienia, kradzieży lub zniszczenia karty przydziału, organ upoważniony do nadania przydziału wypełnia i doręcza nową kartę przydziału, dokonując odpowiednich zmian w książce ewidencji osób wyznaczonych do pełnienia służby w formacji obrony cywilnej.

6. Odnalezione karty przydziału unieważnia się.

§ 16. 1. Zwolnienie ze służby w formacji obrony cywilnej osób, o których mowa w § 13 ust. 1, następuje przez uchylenie nadanego przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego.

2. Przydział organizacyjno-mobilizacyjny do formacji obrony cywilnej podlega uchyleniu, jeżeli u osoby, której przydział ten był nadany, wystąpią okoliczności, o których mowa w art. 142 ust. 3 ustawy, oraz jeżeli osoba ta:

- 1) otrzymała przydział mobilizacyjny do Jednostki Sił Zbrojnych lub formacji uzbrojonej niewchodzącej w skład Sił Zbrojnych;
- 2) została powołana do czynnej służby wojskowej lub została funkcjonariuszem Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej lub Biura Ochrony Rządu;
- 3) otrzymała przydział organizacyjno-mobilizacyjny do jednostki przewidzianej do militaryzacji lub jednostki zmilitaryzowanej;
- 4) zmieniła dotychczasowe miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące i zamieszkała lub przebywa w miejscowości położonej poza zasięgiem działania terenowej formacji obrony cywilnej, do której nadano jej przydział;
- 5) przestała pracować, w związku z ustaniem stosunku pracy z zakładem pracy, w którym nadano jej przydział do zakładowej formacji obrony cywilnej;
- 6) została uznana za inwalidę;
- 7) utraciła obywatelstwo polskie;
- 8) została tymczasowo aresztowana;
- 9) odbywa karę pozbawienia wolności orzeczoną na czas przekraczający sześć miesięcy;
- 10) wyjechała za granicę na pobyt stały lub na pobyt czasowy trwający ponad dwa miesiące;
- 11) ukończyła: mężczyzna - 60 lat, kobieta - 50 lat życia.

3. Przydział organizacyjno-mobilizacyjny uchyla organ uprawniony do jego nadania.

4. Uchylenie przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego odnotowuje się w książce ewidencji osób wyznaczonych do pełnienia służby w formacji obrony cywilnej, podając przyczynę uchylenia.

5. Unieważnione karty przydziału do formacji obrony cywilnej niszczy się protokolarnie raz w roku. W protokole wymienia się numery zniszczonych kart.

§ 17. 1. W celu sprawnego przyjęcia poborowych, w skoszarowanych oddziałach obrony cywilnej organizuje się punkt przyjęcia poborowych i wyznacza komisję.

2. Komendant oddziału obrony cywilnej w zarządzeniu:

- 1) wyznacza komisję w składzie:
  - a) przewodniczący - zastępca komendanta oddziału,
  - b) członkowie:
    - 1) – szef oddziału,
    - 2) – osoba prowadząca w oddziale sprawy organizacyjno-ewidencyjne;
    - 3) określa szczegółowe obowiązki członków komisji oraz przebieg przyjęcia poborowych.

3. Jeżeli osoby funkcyjne, o których mowa w ust. 2 pkt 1, nie występują w strukturze organizacyjnej oddziału obrony cywilnej, wyznacza się komisję w składzie osób wykonujących podobne obowiązki.

4. W skład komisji wchodzi lekarz publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

5. Do zadań komisji należy w szczególności:

- 1) zapewnienie porządku i dyscypliny podczas przyjęcia poborowych w oddziale obrony cywilnej;
- 2) przedstawienie wniosków co do przydzielenia ich do pododdziałów oraz wyznaczenia na określone stanowiska lub funkcje odpowiadające ich kwalifikacjom ogólnym lub zawodowym, stanowi zdrowia lub predyspozycjom psychicznym, a także umożliwiające im podwyższanie kwalifikacji zawodowych.

6. Zasady określone w ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do osób, o których mowa w § 12.

§ 18. 1. Poborowego, który stawiał się do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej, przydziela się do oddziału obrony cywilnej oraz ujmuje w ewidencji ratowników.

2. Wzór ewidencji ratowników określa załącznik nr 5 do rozporządzenia.

3. Stawienie się do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej stwierdza się przez ogłoszenie w zarządzeniu komendanta oddziału obrony cywilnej:

- 1) imiennego wykazu poborowych;
- 2) daty stawienia się do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej;
- 3) przydziału do poszczególnych pododdziałów oraz wyznaczenia na określone stanowiska lub funkcje.

§ 19. 1. Komendant oddziału obrony cywilnej w terminie 7 dni od upływu ostatniego dnia przyjmowania poborowych przesyła wojskowemu komendantowi uzupełnień książeczki wojskowe ratowników powołanych do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej, z zarządzeniami o stawieniu się do służby oraz wyznaczeniu na określone stanowiska lub funkcje - w celu dokonania wpisów przewidzianych odrębnymi przepisami. Po dokonaniu wpisów dokumenty te podlegają niezwłocznemu zwrotowi do komendanta oddziału obrony cywilnej.

2. Ratownik odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej, który w związku z odbywaniem tej służby zmienił miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące, podlega wojskowemu obowiązkowi meldunkowemu.

Spełnienie tego obowiązku przez ratownika organizuje komendant oddziału obrony cywilnej.

§ 20. 1. Ratownik przyjęty do oddziału obrony cywilnej odbywa w początkowym okresie służby szkolenie w zakresie przygotowania do wykonania zadań obrony cywilnej systemem ciągłym przez 14 dni, a w pozostałym okresie służby:

- 1) odbywa zajęcia specjalistyczne;
- 2) wykonuje zadania na rzecz obrony cywilnej, wynikające z przeznaczenia oddziałów, w których odbywa służbę.

2. Szczegółowe zasady odbywania zajęć przez ratownika w początkowym okresie służby oraz zajęć specjalistycznych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, określają programy szkolenia.

§ 21. 1. Przełożonymi ratownika, w zależności od struktury organizacyjnej oddziału, są:

- 1) komendant drużyny;
- 2) komendant plutonu i jego zastępca;
- 3) szef oddziału;
- 4) zastępca komendanta oddziału;
- 5) komendant oddziału.

2. Przełożony przy sprawowaniu władzy dyscyplinarnej kieruje się dobrem służby, normami etycznymi i poczuciem moralnej odpowiedzialności. Za pomocą umiejętności dobranych środków dyscyplinarnych i wychowawczych wpływa na utrzymanie dyscypliny oraz kształtowanie pożądanych postaw ratowników.

3. Przełożeni, zwłaszcza bezpośredni, są obowiązani do możliwie szybkiego i dokładnego poznania osobowości podwładnych ratowników, szczególnie ich zalet, wad, a ponadto ich stosunku do służby w obronie cywilnej oraz problemów osobistych.

§ 22. 1. Ratownik, który wyróżnia się w służbie, może być wyznaczony do pełnienia funkcji:

- 1) komendanta drużyny;
- 2) zastępcy komendanta plutonu.

2. Ratownikowi wyznaczonemu do pełnienia funkcji, o których mowa w ust. 1, przysługuje dodatek funkcyjny według zasad przewidzianych dla żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową.

3. Ratownika wyznacza się do pełnienia funkcji, o których mowa w ust. 1, zarządzeniem komendanta oddziału.

4. Ratownik odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej jest obowiązany do wykonywania poleceń przełożonych w sprawach związanych z pełnieniem tej służby i wykonywaniem zadań obrony cywilnej, wzorowego pełnienia służby oraz przestrzegania dyscypliny.

§ 23. 1. Ratownikowi odbywającemu zasadniczą służbę w obronie cywilnej w jednym nieprzerwanym okresie przysługuje urlop w wymiarze i na zasadach przewidzianych dla szeregowych odbywających zasadniczą służbę wojskową.

2. Ratownikowi odbywającemu służbę w oddziałach obrony cywilnej w kilku okresach wymiar przysługującego urlopu ustala się podczas podziału służby na te okresy.

3. Urlopów udziela ratownikowi komendant oddziału obrony cywilnej, w którym pełni on służbę.

4. Ratownikowi, któremu udzielono urlopu, wydaje się kartę urlopową.

5. Wzór karty urlopowej określa załącznik nr 6 do rozporządzenia.

§ 24. 1. Ratownik może być przeniesiony w czasie odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej do innego oddziału obrony cywilnej, utworzonego przez ten sam organ.

2. Przeniesienie ratownika do innego oddziału obrony cywilnej może nastąpić:

- 1) z urzędu - ze względów służbowych;
- 2) na prośbę ratownika - jeżeli dobro służby na to pozwala.

3. Organem właściwym do przeniesienia ratownika jest organ tworzący oddział obrony cywilnej.

§ 25. 1. Ratownik, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, może zostać przeniesiony, z urzędu lub na jego wniosek, do oddziału obrony cywilnej tworzonego przez inny organ.

2. Organem właściwym do dokonania przeniesienia jest Szef Obrony Cywilnej Kraju.

§ 26. 1. Ratownik składa wniosek o przeniesienie drogą służbową do komendanta oddziału obrony cywilnej, w którym pełni służbę.

2. Komendant oddziału obrony cywilnej przesyła drogą służbową wniosek wraz z załączoną opinią do organu uprawnionego do przeniesienia ratownika.

§ 27. Jeżeli ratownik obłożnie zachorował lub uległ wypadkowi i został skierowany do szpitala, komendant oddziału obrony cywilnej, niezależnie od innych czynności wynikających z odrębnych przepisów, zawiadamia o tym niezwłocznie rodziców ratownika, żonę lub inne osoby przez niego wskazane.

§ 28. 1. Jeżeli ratownik odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej nie wykonuje obowiązków służbowych z powodu choroby przez kolejne 3 miesiące, komendant oddziału obrony cywilnej zawiadamia o tym wojskowego komendanta uzupełnień. Komendant ten kieruje ratownika do wojskowej komisji lekarskiej w celu ustalenia jego zdolności do służby wojskowej.

2. W razie niewykonywania przez ratownika obowiązków służbowych z powodu schorzenia, które, zdaniem lekarza publicznego zakładu opieki zdrowotnej, jednoznacznie wskazuje na jego trwałą niezdolność do służby wojskowej, wojskowy komendant uzupełnień - na wniosek komendanta oddziału obrony cywilnej - kieruje ratownika do wojskowej komisji lekarskiej. Skierowanie do wojskowej komisji lekarskiej ratownika nowo przyjętego do oddziału obrony cywilnej może nastąpić po upływie nie mniej niż 14 dni służby.

3. Jeżeli orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej ratownik zostanie uznany za zdolnego do służby wojskowej, lecz jego warunki fizyczne i psychiczne uniemożliwiają wykorzystanie go na jakimkolwiek stanowisku w oddziale obrony cywilnej, komendant tego oddziału może wystąpić z wnioskiem do organu, który utworzył ten oddział, o przeniesienie ratownika do innego oddziału obrony cywilnej. Przepisy § 24 i 26 stosuje się odpowiednio.

4. Ratownikowi skierowanemu do wojskowej komisji lekarskiej albo do zakładu opieki zdrowotnej przysługuje bezpłatny przejazd, na podstawie odrębnych przepisów.

§ 29. 1. Ratownika, który odbył zasadniczą służbę w obronie cywilnej, zwalnia się z tej służby i przenosi do rezerwy.

2. Zwolnienie ratownika z zasadniczej służby w obronie cywilnej następuje na podstawie zarządzenia komendanta oddziału obrony cywilnej.

3. Komendant oddziału obrony cywilnej, na 14 dni przed terminem zakończenia przez ratownika zasadniczej służby w obronie cywilnej, przesyła do wojskowego komendanta uzupełnień wykaz ratowników, którzy kończą służbę w łącznym wymiarze 18 miesięcy, ich książeczki wojskowe w celu dokonania wpisów przewidzianych odrębnymi przepisami, a w dniu zakończenia tej służby rozlicza ich z oddziałem i zwalnia ze służby; o powyższym czyni adnotację w ewidencji, o której mowa w § 18 ust. 1.

4. W trybie, o którym mowa w ust. 3, zwalnia się również ratownika, który zasadniczą służbę w obronie cywilnej odbył w kilku okresach.

5. Ratownika, który odbył zasadniczą służbę w obronie cywilnej w kilku okresach, zwalnia się z tej służby po odbyciu każdego z tych okresów.

6. Przed zwolnieniem ze służby ratownika przebywającego na leczeniu w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej wojskowy komendant uzupełnień, na wniosek komendanta oddziału obrony cywilnej, kieruje go do wojskowej komisji lekarskiej w celu ustalenia zdolności do służby wojskowej.

7. Ratownika podlegającego zwolnieniu z zasadniczej służby w obronie cywilnej, wobec którego zastosowano tymczasowe aresztowanie, zwalnia się z tej służby. Ratownika tego wojskowy komendant uzupełnień przenosi równocześnie do rezerwy, jeżeli areszt tymczasowy został wobec niego zastosowany nie wcześniej niż na trzy miesiące przed upływem czasu trwania służby.

§ 30. 1. Ratownika, który nie stawił się do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej w dniu oznaczonym w karcie powołania, a opóźnienie to nie zostało usprawiedliwione, zwalnia się z tej służby po odbyciu okresu służby, liczonego od dnia zgłoszenia się w oddziale obrony cywilnej.

2. W stosunku do ratownika, który w czasie odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej osiągnął dobre wyniki w szkoleniu i wykonywaniu prac na rzecz obrony cywilnej oraz wykazał wysoki stopień zdyscyplinowania, komendant oddziału obrony cywilnej może odstąpić od zastosowania trybu, o którym mowa w ust. 1, oraz zwolnić go z zasadniczej służby w terminie ustalonym dla poborowych przyjętych do oddziału w tym samym terminie.

3. Zwolnienie z zasadniczej służby w obronie cywilnej przed odbyciem jej pełnego okresu następuje na zasadach przewidzianych dla żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową.

§ 31. Ratownika, któremu nie zaliczono do czasu trwania służby okresu samowolnego pozostawania poza oddziałem obrony cywilnej lub wyznaczonym miejscem przebywania, zwalnia się z zasadniczej służby w obronie cywilnej po odbyciu pełnego okresu tej służby i łącznego okresu samowolnego pozostawania poza oddziałem obrony cywilnej lub wyznaczonym miejscem przebywania. Od okresu tego odejmuje się taką

liczbę dni, o jaką został ratownikowi zmniejszony urlop wypoczynkowy w przypadku ukarania karą zmniejszenia lub pozbawienia urlopu wypoczynkowego.

§ 32. 1. Ratownika wyróżnia się za wzorową służbę oraz za osiągnięcia w wykonywaniu zadań obrony cywilnej.

2. Jeżeli bezpośredni przełożony uzna, że podwładny ratownik zasługuje na wyróżnienie przekraczające jego uprawnienia, występuje z odpowiednim wnioskiem do wyższego przełożonego ratownika.

3. Wyższy przełożony może również wyróżnić podwładnego ratownika po zasięgnięciu opinii bezpośredniego przełożonego.

§ 33. Okres między czynem a udzieleniem wyróżnienia powinien być jak najkrótszy.

§ 34. Ratownikowi mogą być udzielane wyróżnienia, o których mowa w art. 152 ust. 1 ustawy.

§ 35. Pochwała jest wyrażeniem ratownikowi, w formie słownej, uznania przez przełożonego w obecności innych ratowników.

§ 36. 1. Pismo pochwalne jest wyrażeniem ratownikowi, w formie pisemnej, uznania przez przełożonego.

2. Pismo pochwalne wręcza się ratownikowi, w sposób uroczysty, na zbiórce oddziału obrony cywilnej.

3. Pismo pochwalne może być również przesłane przez komendanta oddziału obrony cywilnej rodzicom ratownika, kierownikowi zakładu pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do zasadniczej służby w obronie cywilnej.

§ 37. 1. Krótkoterminowy urlop jest zwolnieniem ratownika od obowiązków służbowych na okres od 3 do 7 dni.

2. Łączny wymiar krótkoterminowych urlopów udzielonych ratownikowi w ciągu roku nie może przekroczyć 10 dni.

3. Krótkoterminowy urlop stanowiący wyróżnienie ratownik wykorzystuje najpóźniej w ciągu miesiąca od dnia wyróżnienia; termin wykorzystania urlopu krótkoterminowego może być przesunięty z przyczyn służbowych przez komendanta oddziału, nie dłużej jednak niż o 30 dni.

§ 38. Nagroda rzeczowa lub pieniężna może być przyznana wyróżnionemu ratownikowi w postaci przedmiotu, symbolicznego lub użytkowego, którego wartość nie powinna być wyższa od dwukrotnego najniższego uposażenia zasadniczego ratownika, obowiązującego w dniu udzielania tej nagrody albo kwoty pieniężnej. Czyn, za który ratownik jest wyróżniony, krótko charakteryzuje się w zarządzeniu i podaje na zbiórce, podczas której wręcza się nagrodę rzeczową. Na zbiórce nie wręcza się nagrody pieniężnej.

§ 39. 1. Dyplom uznania lub list gratulacyjny wręcza się ratownikowi na zbiórce oddziału lub przesyła wyróżnionemu.

2. W treści dyplomu podaje się krótki opis czynu lub działalności, które były podstawą do wyróżnienia ratownika.

§ 40. 1. Nadanie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego ratownika jest uhonorowaniem ratownika za zdyscyplinowaną i zaangażowaną postawę w czasie odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej.

2. Odznakę i legitymację wręcza się wyróżnionemu na zbiórce oddziału.

§ 41. 1. Wpisanie nazwiska i zasług do kroniki oddziału obrony cywilnej jest wyrażeniem wyróżnionemu ratownikowi szczególnego, honorowego uznania przez umieszczenie w tej kronice jego imienia i nazwiska oraz opisanie zasług lub czynu.

2. Obok wpisu w kronice umieszcza się fotografię wyróżnionego.

3. Ogłoszenie wyróżnienia odbywa się uroczystie na zbiórce oddziału obrony cywilnej.

§ 42. 1. Wcześniejsze skreślenie z ewidencji poprzednio wymierzonej kary dyscyplinarnej jest uznaniem jej za niebyłą i uczynienie nieczytelnym wpisu dotyczącego kary, niezależnie od czasu, jaki upłynął od jej wykonania. Wcześniejsze skreślenie kary z ewidencji powinno być pierwszym wyróżnieniem dla ratownika ukaranego dyscyplinarnie.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do ratowników, którym wymierzono kary za przewinienia popełnione pod wpływem środka odurzającego albo za samowolne pozostawanie poza macierzystym oddziałem obrony cywilnej lub wyznaczonym miejscem przebywania.

§ 43. 1. Udzielone ratownikowi wyróżnienia wpisuje się odpowiednio do karty wyróżnień.

2. Wzór karty wyróżnień określa załącznik nr 7 do rozporządzenia.

§ 44. Przełożonymi uprawnionymi do udzielania wyróżnień są:

- 1) komendant drużyny:
  - a) skreślenia z ewidencji poprzednio wymierzonej kary dyscyplinarnej,
  - b) pochwały;
- 2) komendant plutonu i szef oddziału:
  - a) skreślenia z ewidencji poprzednio wymierzonej kary,
  - b) pochwały,
  - c) krótkotrwałego urlopu do 3 dni;
- 3) zastępca komendanta oddziału:
  - a) skreślenia z ewidencji poprzednio wymierzonej kary,
  - b) pochwały,
  - c) krótkotrwałego urlopu do 5 dni;
- 4) komendant oddziału:
  - a) skreślenia z ewidencji poprzednio wymierzonej kary,
  - b) pochwały,
  - c) wręczenia pisma pochwalnego,
  - d) krótkotrwałego urlopu do 10 dni,
  - e) przyznania nagrody rzeczowej lub pieniężnej,
  - f) wręczenia dyplomu uznania,
  - g) nadania wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego ratownika,
  - h) wpisania nazwiska i zasług do kroniki oddziału obrony cywilnej.

§ 45. Wobec ratownika naruszającego dyscyplinę, który nie złożył jeszcze ślubowania ratownika, należy stosować przede wszystkim środki wychowawcze w postaci np. pouczenia, rozmowy. Karanie takiego ratownika w trybie dyscyplinarnym odbywa się jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

§ 46. 1. Po ujawnieniu przewinienia przełożony:

- 1) ustala okoliczności i następstwa czynu;
- 2) umożliwia ratownikowi złożenie wyjaśnień.

2. Po wyjaśnieniu sprawy i ustaleniu, że ratownik ponosi winę za popełnione przewinienia, przełożony może:

- 1) zwrócić ratownikowi uwagę na niewłaściwe postępowanie;
- 2) wymierzyć ratownikowi karę dyscyplinarną.

3. Przełożony wymierza karę dyscyplinarną tylko wówczas, gdy uzna, że inny sposób oddziaływania jest niewystarczający, zwłaszcza wtedy, gdy zawiodły uprzednio zastosowane środki wychowawcze.

4. Nie można karać dyscyplinarnie ratownika w czasie pełnienia przez niego służby wewnętrznej w oddziale obrony cywilnej. Jeżeli naruszenie dyscypliny jest poważne, należy ratownika najpierw odwołać ze służby wewnętrznej, a następnie spowodować jego ukaranie.

§ 47. 1. Wymierza się odpowiednio wyższą karę dyscyplinarną, jeżeli przewinienie ratownika:

- 1) podważyło dobre imię obrony cywilnej wśród społeczeństwa;
- 2) zostało popełnione w czasie służby wewnętrznej albo pod wpływem działania alkoholu lub podobnie działającego środka;
- 3) zagroziło życiu lub zdrowiu innych osób;
- 4) spowodowało inne poważne następstwa.

2. Wymiar kary dyscyplinarnej, stosowanej wobec ratownika, zaostcza się również w razie ukarania dyscyplinarnego za popełnienie takiego samego lub podobnego przewinienia.

3. Karę wymierza się w możliwie najkrótszym terminie, jednak nie później niż w ciągu 15 dni od otrzymania wiadomości o popełnieniu przewinienia.

§ 48. Ratownikowi mogą być wymierzone kary dyscyplinarne, o których mowa w art. 154 ust. 1 ustawy.

§ 49. Upomnienie polega na słownym i bezpośrednim zwróceniu ratownikowi uwagi na jego niewłaściwe postępowanie.

§ 50. Nagana polega na słownym skarceniu ratownika za jego niewłaściwe postępowanie; może ona być wymierzona bez obecności innych ratowników lub na zbiorce przed frontem oddziału obrony cywilnej.

§ 51. Nagana z ostrzeżeniem polega na surowym skarceniu ratownika za niewłaściwe postępowanie oraz na ostrzeżeniu, że w razie ponownego popełnienia przewinienia zostanie mu wymierzona kara surowsza.

§ 52. 1. Wykonywanie czynności porządkowych poza kolejnością polega na spełnieniu określonych przez szefa oddziału zadań w czasie wolnym od zajęć.

2. Czas wykonywania zadań porządkowych nie może przekraczać czterech godzin dziennie. Karę tę wykonuje się w kolejnych dniach bez przerwy; ciągłość odbywania kary może być przerwana jedynie z powodu pełnienia przez ukaranego służby wewnętrznej w oddziale obrony cywilnej lub obłożnej choroby.

§ 53. 1. Zakaz opuszczenia miejsca zakwaterowania polega na:

- 1) zabronieniu ukaranemu opuszczenia miejsca zakwaterowania oddziału obrony cywilnej w czasie wolnym od zajęć przez cały czas trwania kary;
- 2) meldowaniu się u dyżurnego, na jego polecenie lub sygnał, w czasie wolnym, od pobudki do capstrzyku, w dni świąteczne i wolne od zajęć - trzy razy, w pozostałe - raz; ustaloną częstotliwość tego meldowania może zmniejszyć przełożony, który karę wymierzył;
- 3) zabronieniu ukaranemu przyjmowania odwiedzin lub korzystania z wszelkich imprez o charakterze rekreacyjnym. W wyjątkowych przypadkach może na odwiedziny zezwolić przełożony, który wymierzył karę lub szef oddziału.

2. Przestrzeganie zasad odbywania kary zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania kontroluje przełożony, który wymierzył tę karę, albo wyznaczony przez niego bezpośredni przełożony ukaranego ratownika.

3. Karę zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania odbywa się bez przerwy.

4. Karę zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania przez czas określony wymierza się wyłącznie ratownikowi odbywającemu służbę w formie skoszarowanej.

§ 54. Pozbawienie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego ratownika polega na odebraniu ratownikowi odznaki i legitymacji oraz cofnięciu przysługujących mu z tego tytułu uprawnień.

§ 55. 1. Zmniejszenie lub pozbawienie urlopu polega na zmniejszeniu lub całkowitym pozbawieniu ratownika przysługującego mu prawa do urlopu w danym okresie służby.

2. Karę zmniejszenia lub pozbawienia urlopu można wymierzyć, jeżeli w danym okresie służby, za który przysługuje urlop, ratownik był dwukrotnie karany innymi karami wymienionymi w ustawie i kary te nie zostały skreślone z karty kar.

§ 56. Przełożonymi uprawnionymi do wymierzania i skreślania kar dyscyplinarnych są:

- 1) komendant drużyny:
  - a) upomnienia,
  - b) nagany,
  - c) wykonywania czynności porządkowych poza kolejnością do 3 razy;
- 2) komendant plutonu:
  - a) upomnienia,
  - b) nagany,
  - c) nagany z ostrzeżeniem,
  - d) wykonywania czynności porządkowych poza kolejnością do 5 razy,
  - e) zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania do 5 dni;
- 3) szef oddziału:
  - a) upomnienia,
  - b) nagany,
  - c) nagany z ostrzeżeniem,
  - d) wykonywania czynności porządkowych poza kolejnością do 7 razy,
  - e) zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania do 7 dni;
- 4) zastępca komendanta oddziału:
  - a) upomnienia,
  - b) nagany,

- c) nagany z ostrzeżeniem,
  - d) wykonywania czynności porządkowych poza kolejnością do 9 razy,
  - e) zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania do 10 dni;
- 5) komendant oddziału:
- a) upomnienia,
  - b) nagany,
  - c) nagany z ostrzeżeniem,
  - d) wykonywania czynności porządkowych poza kolejnością do 14 razy,
  - e) zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania do 14 dni,
  - f) pozbawienia wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego ratownika,
  - g) zmniejszenia lub pozbawienia urlopu.

§ 57. W sytuacjach wyjątkowych, w szczególności potrzeb służby, śmierci członka rodziny ratownika, klęski żywiołowej, choroby ukaranego lub innych ważnych względów, przełożony, który karę wymierzył, może zarządzić przerwanie kary wykonywania czynności porządkowych poza kolejnością lub zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania. Dalsze wykonywanie kary zarządza się bezpośrednio po ustaniu okoliczności uzasadniających jej przerwanie.

§ 58. 1. Wszystkie kary, z wyjątkiem kary upomnienia, podaje się w zarządzeniu dziennym komendanta oddziału obrony cywilnej oraz wpisuje się do karty kar.

2. Wymierzone ratownikowi kary dyscyplinarne wpisuje się do karty kar.

3. Wzór karty kar określa załącznik nr 8 do rozporządzenia.

§ 59. 1. Od decyzji o ukaraniu obwiniony ma prawo w terminie 14 dni złożyć na piśmie odwołanie do wyższego przełożonego za pośrednictwem przełożonego, który wydał decyzję.

2. Termin wniesienia odwołania biegnie od dnia doręczenia decyzji lub zaznajomienia obwinionego z decyzją o wymierzeniu mu kary.

3. Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie kary.

4. Decyzja, od której nie wniesiono w terminie odwołania, staje się po upływie tego terminu prawomocna i podlega wykonaniu.

§ 60. Właściwy przełożony przesyła odwołanie w terminie 7 dni wyższemu przełożonemu, załączając materiały postępowania dyscyplinarnego.

§ 61. 1. W postępowaniu odwoławczym rozpoznanie sprawy następuje na podstawie stanu faktycznego ustalonego w postępowaniu zakończonym decyzją o ukaraniu, a także w toku postępowania odwoławczego.

2. Wyższy przełożony może zaskarżoną decyzję:

- 1) utrzymać w mocy;
- 2) zmienić i uniewinnić obwinionego;
- 3) zmienić i wymierzyć karę łagodniejszą;
- 4) uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia;
- 5) uchylić i umorzyć postępowanie.

3. W postępowaniu odwoławczym nie można wymierzyć kary surowszej niż orzeczona w zaskarżonej decyzji.

4. Orzeczenie wyższego przełożonego powinno być wydane w ciągu 14 dni od daty otrzymania odwołania. Orzeczenia w wypadkach wymienionych w ust. 2 pkt 1-3 i 5 stają się prawomocne z chwilą wydania.

§ 62. Kary uważa się za wykonane:

- 1) upomnienie i nagana - z chwilą podania do wiadomości ukaranego;
- 2) nagana z ostrzeżeniem, zmniejszeniem lub pozbawieniem urlopu wypoczynkowego - po ogłoszeniu w zarządzeniu;
- 3) pozbawienie wyróżniającego tytułu i odznaki - po ogłoszeniu w zarządzeniu oraz odebraniu ukaranemu odznaki i legitymacji;
- 4) pozbawienie tytułu starszego ratownika - po ogłoszeniu w zarządzeniu;
- 5) wykonywanie czynności porządkowych poza kolejnością i zakaz opuszczania miejsca zakwaterowania - po ich odbyciu przez ukaranego.

§ 63. 1. W razie uchylenia kary dyscyplinarnej przełożony, który karę uchylił, powiadamia o tym przełożonego, który karę wymierzył.

2. Uchylone kary dyscyplinarne uważa się za niebyłe.

3. W razie uchylenia kary pozbawienia tytułu i odznaki wzorowego ratownika, a także zmniejszenia lub pozbawienia urlopu, ulegają uchyleniu skutki, jakie wynikły z wymierzenia tej kary w zakresie ustalonym w decyzji o uchyleniu kary.

4. Decyzja o uchyleniu kary powinna rekompensować szkodę materialną, a w tym - w miarę możliwości - krzywdę moralną wyrządzoną ratownikowi przez niesłuszne wymierzenie kary.

§ 64. Wszystkie kary dyscyplinarne wymierzone w stosunku do ratownika lub członka formacji obrony cywilnej uważa się za niebyłe po upływie sześciu miesięcy od wykonania ostatniej kary.

§ 65. Szef Obrony Cywilnej Kraju może udzielić osobie odbywającej służbę w obronie cywilnej każdego wyróżnienia oraz uchylić każdą karę dyscyplinarną.

§ 66. 1. Zasady i tryb wykonania kar orzeczonych w stosunku do ratownika za wykroczenia popełnione przez niego przed powołaniem do służby w obronie cywilnej i w czasie jej odbywania określają odrębne przepisy.

2. W razie otrzymania przez komendanta oddziału obrony cywilnej orzeczenia sądu o odroczeniu wykonania zasadniczej lub zastępczej kary aresztu wymierzonej ratownikowi za wykroczenie popełnione przez niego przed wcieleniem do służby w obronie cywilnej lub w czasie jej odbywania, orzeczenie to niezwłocznie doręcza się zainteresowanemu ratownikowi.

3. Przed upływem okresu odroczenia, o którym mowa w ust. 2, komendant oddziału obrony cywilnej może wystąpić z wnioskiem o odstąpienie od wykonania orzeczonej kary w stosunku do ratownika, który nie był karany dyscyplinarnie i swoim zachowaniem oraz dobrym wykonywaniem obowiązków służbowych dał podstawę do przypuszczenia, że nie popełni już podobnego wykroczenia.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, przesyła się do organu, który orzekał w danej sprawie w pierwszej instancji.

5. W razie zarządzenia przez sąd wykonania zasadniczej lub zastępczej kary aresztu wymierzonej ratownikowi za wykroczenie popełnione przez niego przed wcieleniem do

służby lub w czasie jej odbywania, okresu pobytu w areszcie nie wlicza się do czasu trwania służby.

6. Ratowników, o których mowa w ust. 5, uznaje się za pozostających w służbie.

§ 67. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu, w sprawach przeznaczania i powoływania do odbycia służby w obronie cywilnej, zwalniania z tej służby oraz powoływania do odbycia pozostałego okresu zasadniczej służby w obronie cywilnej ratowników zwolnionych z tej służby przed jej odbyciem, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odbywania zasadniczej służby wojskowej.

§ 68. Okresy, w których była pełniona zasadnicza służba wojskowa oraz służba w formacji uzbrojonej, zalicza się na poczet zasadniczej służby w obronie cywilnej w stosunku: jeden dzień zasadniczej służby wojskowej lub służby w formacji uzbrojonej za półtora dnia zasadniczej służby w obronie cywilnej.

§ 69. Do szkolenia poborowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zasadniczej służby w obronie cywilnej.

§ 70. 1. Odbywanie ćwiczeń w obronie cywilnej ma na celu przygotowanie stanów osobowych tych formacji do indywidualnego i zespołowego działania, zapewniającego realizację zadań obrony cywilnej, a także współdziałanie w zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych i ich usuwaniu, jak również współdziałanie w zwalczaniu innych zagrożeń środowiska oraz w usuwaniu ich skutków w czasie pokoju oraz wojny, organizowanych i prowadzonych przez inne organy.

2. Ćwiczenia polegają na szkoleniu członków formacji obrony cywilnej, prowadzonym zarówno w formie zajęć teoretycznych, jak i praktycznych, w czasie których osoby te przygotowuje się do wykonywania czynności związanych z zapewnieniem gotowości do działania i funkcjonowania formacji obrony cywilnej.

3. Ćwiczenia odbywane w czasie wolnym od pracy organizuje się tak, aby trwały one do czterech godzin dziennie, a w dniach ustawowo wolnych od pracy - do ośmiu godzin dziennie.

4. Przepis ust. 3 nie dotyczy współdziałania w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

5. Wezwanie do odbycia ćwiczeń lub szkolenia następuje w drodze pisemnego zawiadomienia, obwieszczenia lub innego zawiadomienia dokonanego w sposób zwyczajowo przyjęty w danym zakładzie pracy lub w danej miejscowości.

6. Wzór karty powołania do odbycia ćwiczeń lub szkolenia w formacji obrony cywilnej określa załącznik nr 9 do rozporządzenia.

7. Niestawienie się na ćwiczenia lub szkolenie w formacji obrony cywilnej może być usprawiedliwione:

- 1) chorobą wezwanego lub obłożną chorobą członka rodziny pozostającego pod jego wyłączną opieką;
- 2) ważnymi sprawami osobistymi i rodzinnymi albo innymi szczególnymi przypadkami niecierpiącymi zwłoki, wymagającymi obecności wezwanego;
- 3) przebywaniem na urlopie wypoczynkowym.

8. Wezwany, który nie może stawić się na ćwiczenia lub szkolenie z przyczyn wymienionych w ust. 7 pkt 1 i 2, jest obowiązany zawiadomić o tym niezwłocznie komendanta formacji obrony cywilnej, dołączając do zawiadomienia dokumenty stwierdzające przyczynę niestawienia się.

§ 71. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.